

Okullarda iş güvenliğine yönelik öğretmen görüşleri

Gülsevim Uçan¹, Eda Yılmaz², Celil Uyar³, Nisa Nur Ürek⁴

DOI 10.5281/zenodo.8385229

Özet

Bu çalışmanın amacı okullarda iş güvenliğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu çalışma nitel araştırma tekniklerinden biri olan durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu maksimum çeşitlilik örnekleme ile araştırmaya dahil edilen 18 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 5 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmanın verileri yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma, okul iş güvenliği önlemlerinin öğretmen güvenliğini sağlamada etkili olduğunu ortaya koyarken, bazı katılımcıların farkındalık ve eğitim eksikliğine vurgu yaptığı görülmüştür. İletişimde sorun bildirimleri, toplantılar ve izleme mekanizmalarının etkili olduğu belirtilirken, bütçe, teknik destek ve öğrenci sayısı gibi konularda destek ihtiyacı bulunduğu ifade edilmiştir. İş güvenliği eğitimlerinin düzenlendiği ancak etkinliklerinin değişken olduğu gözlemlenirken, sorunların çözümü için farkındalık artırma, teknik çözümler ve iş birliğine vurgu yapılmıştır. Katılımcılar, iş güvenliği konusunda okulda fiziksel güvenliğin artırılması, finansal destek, İSG uzmanı ve hekimin daha fazla görevlendirilmesi gibi değişiklikleri beklediklerini dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: okul, iş güvenliği, öğretmen

Teachers' views on occupational safety in schools

Abstract

The aim of this study is to determine teachers' views on occupational safety in schools. This study was conducted with a case study, which is one of the qualitative research techniques. The study group of the research consists of 18 teachers who were included in the research with maximum diversity sampling. A semi-structured interview form consisting of 5 open-ended questions was used as a data collection tool. The data of the study were collected through face-to-face interviews. The data obtained from the interviews were analyzed using content analysis. The study revealed that school occupational safety measures were effective in ensuring teacher safety, while some participants emphasized the lack of awareness and training. While it was stated that problem reports, meetings and monitoring mechanisms were effective in communication, there was a need for support in terms of budget, technical support and number of students. While it was observed that occupational safety trainings were organized but their effectiveness was variable, awareness raising, technical solutions and cooperation were emphasized to solve problems. Participants expressed that they expected changes in occupational safety such as increased physical security at school, financial support, and more assignment of OHS specialists and physicians.

Keywords: school, occupational safety, teacher

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, gulsevimucan@gmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, eda.kara.ss@hotmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, celiluyar3331@gmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, alibatinim@gmail.com

Giriş

Teknolojik ilerlemelerle birlikte, iş dünyası önemli bir dönüşüm geçirmiş ve üretimde büyük artışlar sağlanmıştır. Ancak bu gelişmeler, iş sağlığı ve güvenliği konularının daha da kritik hale gelmesine neden olmuştur. İş sağlığı ve güvenliği önlemleri, bu hızlı değişimin parçası olarak çalışanların korunması için vazgeçilmez bir gereklilik haline gelmiştir. 19. yüzyıldan bu yana, teknolojik gelişmeler hem üretimde önemli bir artışa hem de kötü çalışma koşullarının büyümesine neden olmuştur. İhtiyaçlara kolay erişim sağlanmasına rağmen sanayileşme, iş sağlığını tehlikeye atan olumsuz durumların sayısını artırmıştır. Sanayi devriminin ilk aşamalarında çalışma koşulları vasatın altındaydı ve iş sağlığına hak ettiği önem verilmiyordu (Guldenmund, 2000). Ancak işgücü giderlerinin artmasıyla birlikte, iş sağlığı ve güvenliğinden kaynaklanan işgücü kayıpları daha fazla dikkat çekmeye başlamıştır.

Günümüze kadar, işyeri sağlığı ve güvenliğinin korunması temel bir sorun olarak görülmüş ve yasal kurallar halen yürürlükte (Alli, 2008). İşyerlerindeki çalışma ortamından kaynaklanan, işçi sağlığını ve onu etkileyen faktörleri kontrol etmek, değerlendirmek ve anlamak olarak tanımlanan iş sağlığı ve güvenliği bilimi, günün acil konuları arasında dikkat çekmektedir (Manzey & Marold, 2009). İşyeri sağlık ve güvenliğinin çalışanların bilgi, tutum ve davranışlarından önemli ölçüde etkilendiği, uygunsuz davranış ve olumsuz çalışma koşullarının meslek hastalıkları ve kazaların başlıca nedenleri olduğu bilinmektedir (Anonymous, 2003). Bu durum nedeniyle, işyerlerinde kazaların ve mesleki rahatsızlıkların önlenmesinde teknolojik, kurumsal ve yasal kontroller artık her zamankinden daha fazla önem taşımaktadır. Standart prosedürleri iş güvenliğine entegre eden ülkeler ve kuruluşlar, güvenlik performansını iyileştirmek amacıyla çalışan tutumlarına dayalı araştırmalara ağırlık vermişlerdir (Cox & Flin, 1998). Farklı iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının başlatılması ve bu kuralların sürekli olarak güncellenmesi, küresel ölçekte meydana gelen değişikliklerle eş zamanlı olarak ülkemizde de gerçekleşmektedir. Ancak bu yasalar uygulamaya konulduğunda bir dizi sorun ortaya çıkmaktadır. Ülkemizdeki yasalar halihazırda işverenlerin çalışanların sağlığını korumasını ve işyeri güvenliğini garanti altına almasını zorunlu kılmaktadır. İşverenler bunu yapmak için çalışanlarına uygun güvenlik ekipmanlarını sağlamalı, bunları kullanmaları için onlara rehberlik etmeli, onları işyeri sağlığı ve güvenliği konusunda eğitmeli, uygun sağlık kontrollerini yapmalı ve tehlikeleri tespit etmelidir (Mearns & Flin, 1999). Çalışanların bu yöntemlerden ne ölçüde yararlandıklarının belirlenmesi de bir diğer önemli sorundur. Sonuç olarak bir şirketteki çalışanların bu konuda uygun önlemleri almaları gerekmektedir (Anonymous, 2010).

Kurumsal ve yasal standartların işyeri sağlık ve güvenliğini geliştirmek için kullanılamayacağı düşüncesi son zamanlarda ilgi görmeye başlamıştır (Aytaç, 2011). Mesleki hastalık ve kazaların önemli bir kısmından riskli çalışma uygulamalarının sorumlu olduğu iddia edilmektedir. "İnsan" bileşeni ve onun davranışının birincil belirleyicisi olan "kültür" fikri, bu durumun bir sonucu olarak iş kazaları ve meslek hastalıklarının önlenmesine yönelik araştırmaların odak noktası olmuştur. Şirketteki örgüt kültürü fikrinin güvenlik kültürü olarak adlandırılan bir alt boyutu vardır. (Avcı, 2014). Kurum kültürünü daha iyi anlamak için güvenlik iklimi ölçümleri kullanılmaya başlanmıştır (Türen et al., 2014). Kültür ve iklim fikirleri arasında bazı benzerlikler olsa da, esasen birbirlerinden farklıdır (Clarke, 1999). Emniyet ve güvenlik hissi, özünde emniyet ve güvenliğin arkasındaki fikirdir (Özkan & Lajunen, 2003). Güvenlik bu özelliği ile Maslow'un temel isteklerinden biridir. Ancak bir güvenlik kültürünün oluşturulması yoluyla bir kurum içinde güvenlik ortamı geliştirilebilir ve sürdürülebilir (Schein, 2004).

Bu etkilerden önce iş sağlığı ve güvenliğinin odağı sadece çalışanlar iken, iş sağlığı ve güvenliğinin kapsamı ve hedefleri tüm işletmeyi ve üretim güvenliğini kapsayacak şekilde ifade

edilmeye başlanmıştır (Cooper, 2000). Önceleri çalışma sistemi ve çalışma ortamı iş sağlığı ve güvenliğinin kapsamı ve hedefleri dışında görülmüştür. Çalışanların keyifli ve güvenli bir ortamda çalışmalarını sağlamak; çalışanları işyerinin zararlı sonuçlarından korumak; Üretim güvenliğini sağlamak; işyeri yaralanmaları ve hastalıklarından kaynaklanabilecek iş gücü ve iş günü kayıplarını azaltmak ve iş verimliliğini artırarak üretkenliği yükseltmek; Yangın ve patlama tehlikesini azaltmak, makine arızalarını önlemek vb. için işyerinde önlemler alarak şirketin güvenliğini sağlamak, ayrıca, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin girişimler, işyeri kazaları ve hastalıklarının ulusal ekonomi ve toplum üzerindeki makro düzeydeki zararlı sonuçlarını ortadan kaldıracaktır. Sonuç olarak, iş sağlığı ve güvenliği, çalışanları her durumda korumak ve işyeri verimliliğini artırmak için hoş sosyal ortamları ve güvenli ve sağlıklı çalışma uygulamalarını teşvik eder.

2012 yılında, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK), belirtilen amaçlarla kabul edilmiştir: "İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması ve mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülüklerini düzenlemek" (İSGK, 2012). Bu Standartlar, işyerlerinin genel stratejileri doğrultusunda faaliyetlerini sürekli ve sistematik olarak iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu hedefler doğrultusunda yapılacak çalışmaların kuruluşların mevcut yönetim sistemleri ile entegre bir şekilde hayata geçirilmesi için iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri standartları oluşturulmuştur. Planla, Uygula, Kontrol Et ve Önlem AI (PUKÖ) döngüsü Deming'in dört temel yönetim kavramından biri olup, beş temel yönetsel bileşeni ise politika, organizasyon, uygulama, değerlendirme ve sürekli iyileştirme (Aktaş, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2020-21 yılı için açıkladığı bilgilere göre, 732 bin 381 derslikte 18 milyon 85 bin 943 öğrenci ve 1 milyon 112 bin 305 öğretmen ile 67 bin 125 okul bulunmaktadır (MEB, 2021). Bu verilerden sınıflarımızdaki yükün ne kadar ağır olduğu anlaşılmaktadır. Öğrenci, öğretmen, personel, idareci ve ziyaretçi gibi mesaisinin büyük bir kısmını okullarda geçirenler için iş sağlığı ve güvenliği faaliyetleri daha iyi bilinmektedir. Okullarda yapılar, laboratuvarlar, sınıflar, kütüphaneler, spor tesisleri, yatakhaneler, yemekhaneler, ısıtma merkezleri/kazan daireleri ve diğer olanaklar bulunur. Okullar, öğrenciler, öğretmenler, personel, veliler ve misafirler de dahil olmak üzere insanların ve araçların girip çıktığı karmaşık binalardan oluşur. Okullar, burada yapılan faaliyetler ve kullanılan malzemeler göz önüne alındığında fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikolojik ve ergonomik konular açısından da tehlikelere sahiptir. Hem iş kazaları hem de meslek hastalıkları mümkündür. Sonuç olarak, okullarda İSG hizmetlerinin sağlanmasının önemi kabul edilmektedir. Bu anlamda okul yönetimlerine hayati sorumluluklar düşmektedir. Çünkü risk ve tehlikelere karşı çeşitli koruyucu önlemleri planlamak, organize etmek, izlemek, uygulamak ve geliştirmek okul yönetiminin sorumluluğundadır. İşveren, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 4. Maddesi uyarınca belirlenen tedbirlere uyulup uyulmadığını izlemek, incelemek ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlamakla yükümlüdür. İşveren işyerinde çalışanların belirlenen kurallara ve yönetmeliklere uygun davrandığını düzenli olarak denetlemesi gerekmektedir.

Okullar, öğretim görevlerini yerine getirirken öğrenci, öğretmen, personel ve yöneticilerden oluşan geniş bir topluluğu muhafaza eder. 2021 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından açıklanan rakamlara göre, okullarda 18 milyon 85 bin 943 öğrenci örgün eğitime kayıtlıdır. Dünyada 1 milyon 112 bin 305 öğretmen bulunmaktadır. Bu yoğunluğun sağlık ve güvenlik sorununu da beraberinde getirdiği açıktır (MEB, 2021). Okullarda güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarının sağlanması, benimsenmesi ve sürekli iyileştirilmesi için hayata geçirilen iş sağlığı

ve güvenliği girişimleri hakkında yönetici ve öğretmenlerin ne düşündüklerini ve karşılaştıkları sorunlara ne gibi çözümler önerdiklerini anlamak büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın amacı okullarda iş güvenliğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesidir. Bu genel amaç kapsamında araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini Öğretmenlerin sağlamaya yönelik etkililiğine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
2. Öğretmenlerin iş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişim nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
3. Öğretmenlerin okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
4. Öğretmenlerin okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları çözme veya iyileştirmeye ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?
5. Öğretmenlerin iş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler ve okul yönetiminden veya diğer paydaşlardan beklentilere ilişkin değerlendirmeleri nasıldır?

Yöntem

Araştırmanın deseni

Bu çalışmada nitel araştırma tekniklerinden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmaları, bir durumu araştırmacı tarafından değiştirilmeden, şu anda olduğu gibi göstermeye çalışan çalışma türleridir. Tipik olarak durum çalışmaları, karmaşık sosyal olguları anlamak için kullanılır ve "neden?" ve "nasıl?" sorularına odaklanarak araştırmacının "hedeflenen durumu" derinlemesine ve ayrıntılı bir şekilde ortaya koymasına yardımcı olur (Yin, 2013). Birden fazla katılımcının görüşlerini değerlendirmek ve konu bağlamında tartışmak gibi nedenlerle, bu araştırmada durum çalışması tekniği kullanılmıştır.

Çalışma grubu (örneklem)

2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın merkez ilçelerinde Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ilköğretim, ortaokul ve liselerde görev yapan 18 öğretmen çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırma grubunu oluşturan öğretmenlerin seçiminde maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2011) göre, maksimum çeşitlilik örneklemesinin temel amacı, potansiyel çalışma katılımcılarının çeşitli özelliklerini en üst düzeyde doğru bir şekilde temsil etmektir. Sonuç olarak, örneklem için öğretmenler seçilirken cinsiyet, okul türü, kıdem, yaş, eğitim düzeyi ve branş gibi çeşitli geçmişleri temsil etmelerine özen gösterilmiştir. Bu faktörler, çalışma gerçekleştirilmeden önce yapılan literatür araştırması, uzmanların değerlendirme sonuçlarına göre konunun tanımlanmasında önemli görülmektedir.

Tablo 1. Araştırmaya katılanların demografik değişkenleri

	Cinsiyet	Branş	Yaş	Kıdem	Öğrenim Durumu
K1	Erkek	Sınıf Öğretmeni	35	12	Yüksek Lisans
K2	Kadın	Sınıf Öğretmeni	50	29	Lisans
K3	Kadın	Sınıf Öğretmeni	31	7	Lisans
K4	Kadın	Sınıf Öğretmeni	32	7	Lisans
K5	Erkek	Sınıf Öğretmeni	39	16	Lisans
K6	Erkek	Sınıf Öğretmeni	36	11	Yüksek Lisans
K7	Kadın	Sınıf Öğretmeni	40	14	Yüksek Lisans
K8	Kadın	Görsel Sanatlar Öğretmeni	42	18	Yüksek Lisans
K9	Erkek	Türkçe Öğretmeni	38	15	Lisans
K10	Erkek	Sınıf Öğretmeni	33	10	Lisans
K11	Kadın	İngilizce Öğretmeni	25	3	Lisans
K12	Erkek	PDR Öğretmeni	44	17	Yüksek Lisans
K13	Kadın	Sınıf Öğretmeni	38	13	Yüksek Lisans
K14	Erkek	Türkçe Öğretmeni	33	11	Yüksek Lisans
K15	Kadın	İngilizce Öğretmeni	30	6	Lisans
K16	Erkek	Sınıf Öğretmeni	36	12	Lisans
K17	Kadın	Sınıf Öğretmeni	35	10	Lisans
K18	Kadın	Rehber Öğretmeni	36	14	Yüksek Lisans

Tablo 1’de verilen katılımcıların profili incelendiğinde, cinsiyet bakımından çalışmada 10 kadın 8 erkek öğretmen olduğu görülmüştür. Branşları bakımından çalışmada 11 sınıf öğretmeni, 1 görsel sanatlar öğretmeni, 2 İngilizce öğretmeni, 1 PDR öğretmeni, ve 1 rehber öğretmeni bulunmaktadır. Yaşları bakımından katılımcıların genel olarak 25-50 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir. Kıdem süreleri bakımından ise en az 3 yıl, en fazla 29 yıllık kıdeme sahip öğretmenler çalışmada yer almıştır. Eğitim durumları incelendiğinde 8 öğretmen yüksek lisans ve diğer 10 öğretmen ise lisans mezunu olduklarını belirtmişlerdir.

Veri toplama araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışma durum deseni kullanılarak gerçekleştirildiği için veri toplama stratejisi olarak görüşme tekniği tercih edilmiştir. Görüşme tekniği, araştırmacılara katılım, esneklik ve olgulara ilişkin deneyim ve yorumların ortaya çıkarılmasında olanak sunmaktadır (Çepni, 2010; Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken ilgili literatür dikkatle incelenmiş ve konu ile ilgili sorular hazırlanmıştır. Formun giriş bölümünde araştırmanın amacı, tekniği, prosedürü, katılımcıdan beklentiler, araştırmaya gönüllü katılım ve uyulması gereken etik kurallar belirtilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda 5 (beş) demografik sorunun yanı sıra 5 (beş) açık uçlu soruya yer verilmiştir. Açık uçlu sorular için uzman görüşü alınmış olup eğitim yönetimi ve politikası alanında üç, nitel araştırma alanında bir uzmana ve iki okul müdürüne danışılmıştır.

Verilerin toplanması

Çalışmanın verileri yüz yüze görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Katılımcılar önceden aranarak görüşmenin amacı anlatılmış ve ortalama bir saat için randevu vermeleri istenmiştir. 18 katılımcı ile tercihlerine uygun ortamlarda görüşülmüş ve görüşmelerden elde edilen materyaller derhal yazıya dökülmüştür. Çalışma grubuyla yapılan görüşmelerde kayıt cihazı

kullanılmamıştır. Derinlemesine sonuçlar elde edilmek istendiği için görüşmeler 35 ila 120 dakika arasında sürmüştür. Araştırma grubunda görüşülen tüm katılımcılara, katılımcıların bakış açılarını derinlemesine değerlendirmek amacıyla, verdikleri yanıtlar doğrultusunda "nasıl bir şey olduğu", "neden olduğu", "nasıl olduğu" ve "neleri içerdiği" hakkında derinlemesine sorular sorulmuştur.

Güvenilirlik ve Geçerlilik

Nitel araştırmada geçerlilik, araştırmacının incelenen olguları ne kadar nesnel bir şekilde tanımladığını ifade eder. Öncelikle çalışma bulgularının doğruluğu ile ilgilidir. İç geçerlilik, araştırmacının kullandığı araç veya yaklaşımı kullanarak değerlendirmek istediği verileri gerçekten ölçüp ölçemeyeceği ile ilgilidir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Dış geçerlilik ise kullanılan veri toplama aracının benzer gruplarda karşılaştırılabilir bulgular verip vermeyeceği ile ilgilidir. Bu çalışmanın analizinin iç geçerliliği ile ilgili olarak, öncelikle elde edilen kategorilerin ve içeriklerin bir bütün olarak anlamlı olup olmadığını ve araştırmadan elde edilen bilgilerin uygun bir şekilde kategorize edilip edilmediğini görmek için üç iç tutarlılık kontrolü yapılmıştır. LeCompte ve Goetz (1982, aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2018), çalışmanın iç güvenilirliğini artırmak için kullanılacak birkaç yol olduğunu belirtmiştir. Bu tekniklerden biri, veri analizinden elde edilen bulguların farklı bir araştırmacı tarafından doğrulanmasıdır. Söz konusu tekniğe göre, çalışmanın güvenilirliği için analiz prosedürü ve analiz sonuçları hakkında eğitim teknolojileri alanında uzman olan profesyonel bir görüşe başvurulmuştur. Orijinal bilgilere geri dönülerek bu noktada yapılan tartışmalar doğrulanmış ve her adımda mutabakata varılarak ilerlenmiştir.

Verilerin analizi

Görüşmelerden elde edilen veriler, yarı yapılandırılmış görüşme yaklaşımı doğrultusunda içerik analizi kullanılarak incelenmiştir. Elde edilen verilerin kavramsallaştırılması, gelişen fikirler doğrultusunda mantıksal olarak yapılandırılması ve ardından verileri açıklayan konunun bulunması, karakterize edilmesi ve sınıflandırılması süreci içerik analizi olarak bilinmektedir. Başka bir deyişle, içerik analizinin temel adımı, karşılaştırılabilir materyalleri belirli fikirler ve temalar çerçevesinde gruplamak, daha sonra bunları okuyucuya anlamlı gelecek şekilde düzenlemek ve yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Ebeveyn görüşmelerinden elde edilen cümlelerdeki fikirler, tümevarım yöntemi kullanılarak içerik analizinde birimler olarak kullanılmıştır. Her bir kavram gruplanırken bağlam bölgeleri dikkate alınmıştır. Bu gruplama işleminin ardından, her bir grubun hangi temayı ifade edebileceğini belirlemek için her bir grup ve tüm cümle grupları ayrı ayrı incelenmiş tema kod ve frekanslar ile yorumlanmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde öğretmenlerden elde edilen veriler analiz edilerek görüşme formunda yer alan sıralama ile sunulmuştur.

Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiğine ilişkin değerlendirme

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan 'Okulunuzda iş güvenliği konusunda hangi önlemlerin alındığı ve bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiğine' ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiğine ilişkin temalar ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler	Zeminlerde bantlanması	9
	Korkulukların takılması	8
	Merdiven boşluklarına gergi	7
	Uyarı levhaları	6
	Eşyaların sabitlenmesi	5
	Yangın tüpleri bulundurulması	6
	Güvenlik kameraları	1
Önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiği	Önlemler etkili	12
	Önlemler etkisiz	5
	Farkındalık ve eğitim gerekli	1

Tablo 2 incelendiğinde; okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiğine konusunda katılımcı görüşlerinin, okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiği olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir. Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler teması altında; zeminlerde bantlanması, korkulukların takılması, merdiven boşluklarına gergi, uyarı levhaları, eşyaların sabitlenmesi, yangın tüpleri bulundurulması ve güvenlik kameraları isimli yedi kod bulunduğu görülmektedir. Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): "...yer zeminlerine yapışkan bantların olması,..."

(K7): " Koridorlar ve merdivenler için kaymayı önleme tedbirleri alınır."

(K10): "Okulumuzda iş güvenliği konusunda kaymaz bant olması ve ..."

(K11): "Okulumuzda iş güvenliği konusunda kaymaz bant, ..."

(K13): "Okulumda iş güvenliği konusunda alınan bazı önlemler var. Merdivenlere kaydırmaz bant yapıştırılması..."

(K2): "Pencerelelere koruma takıldı. "

K3): "-Yüksek katlarda pencere parmaklıkları takılı ..."

(K5): "Pencerelelere demir korkuluk takılması, ..."

(K12): "...merdiven korumaları gibi önlemler alınıyor..."

(K4): "Merdiven boşluklarında gergi var."

(K5): "...merdivenlere file takılması,..."

(K13): "...merdiven korkuluklarına güvenlik fileleri asılması, ..."

(K2): "Merdivenlere uyarı levhaları takıldı."

(K13): "...uyarı levhaları asılması, acil çıkış kapılarının görünür ve ışıklı yapılması, ."

(K14): “Yönlendirici tabelalar...”

(K7): *Sınıf ve odalar için kapı, dolap, masa vb. çarpma yıkılma kazaları önleme amaçlı önlemler alınır.”*

(K17): *„eşyaların yıkılmaması, elektrik çarpması gibi olası kazalar için önlem alınıyor”*

(K4): *“Güvenlik kameraları kör noktaları izliyor. .”*

(K3): *“Yangın tüpleri dolu ve hazır Etkili ama yeterli olduğunu düşünmüyorum.”*

(K5): *“... yangın tüpleri bulundurulması, ...”*

Önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiği teması altında; önlemler etkili, önlemler etkisiz, farkındalık ve eğitim gerekli isimli üç kod bulunduğu görülmektedir. Önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiği ile ilgili olarak görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): *“...bizler ve öğrencilerin güvenliği için etkili oluyor.”*

(K2): *“Önlemlerin etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K7): *“Öğrenci ve öğretmenler için etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K12): *“Etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K16): *“Alınan önlemlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.”*

(K17): *“Etkili ve önleyici olduğunu düşünüyorum.”*

(K18): *“Etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K8): *“Fakat bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik değildir.”*

(K9): *“Okulumda tehlike arz eden güvenlik önlemleri alınmayıp, öğretmenlerin can ve mal güvenliğini sağlamaya yönelik çalışmalar bulunmamaktadır.”*

(K15): *“Alınan önlemlerin yeterli olduğunu düşünmüyorum ayrıca öğrencilerin de yeteri kadar bilgilendirilmediğini düşünüyorum”*

İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişim nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara ilişkin değerlendirme

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ‘İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye daha fazla ihtiyaç duyulan konulara’ ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara dair tema ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişim	Sorun bildirim	15
	Okul yönetimi ile toplantı	5
	İzleme mekanizmaları	2
Destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara	Bütçe ve kaynak	2
	Teknik konularda destek	1
	Öğrenci sayısı	1
	Çözümleme hızı	1
	Eğitim ve farkındalık	1

Tablo 3 incelendiğinde; iş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara ilişkin katılımcı görüşlerinin, iş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişim ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konular olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir. İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konular teması altında; sorun bildirim, okul yönetimi ile toplantı ve izleme mekanizmaları isimli üç adet kod bulunduğu görülmektedir. İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişim konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K7): “Nöbet tutulma esnasında karşılaşılan kazaların okula bildirilmesi gözden kaçan olası kaza unsurlarının tespit edilip kısa zamanda bu kazar için tedbir alınmasını sağlar.”

(K8): “Okul yönetimine bildiriyoruz.”

(K11): “İş güvenliği konusunda bir problem olduğunda konuşuluyor vakit kaybetmeden sorunlar çözülüyor.”

(K14): “Sorumlu müdür yardımcısı aracılığıyla iletişim sürdürülmekte olup yapılamayan faaliyetlerle ilgili bildirim yapılması yerinde olacaktır.”

(K16): “Yaşanan kaza ve yararlanmalar dikkate alınarak okul yönetimine bildirilirse okul yönetimi nelere karşı önlem alması gerektiğini bilir ve buna göre önlem alır.”

(K17): “Öğretmenler gördükleri kaza ve yaralanmaları okul yönetimine bildirirse iş güvenliği konusunda yaşanan eksikler tamamlanır.”

(K18): “Öğretmenler karşılaştıkları kazaların okula bildirirse gözden kaçırılan eksikler tamamlanabilir. Sorunların kısa zamanda çözülmesi konusunda destek verilebilir.”

(K1): “İş güvenliği konusunda okul idaresiyle toplantılar yapılıyor eksik olan işlemler hep beraber konuşulup karara bağlanıyor ve uygulamaya geçiliyor.”

(K4): “Yaşanan sorunlara anında çözüm sağlanıyor ve okulun güvenliğinden sorumlu personellerle sorun anında kolay iletişim sağlanıyor. Önlem amaçlı toplantılar yapılıyor.”

(K5): “Sene başı öğretmen kurul toplantısında iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturuluyor. Bu kurul ayda bir kez toplanarak sorunları çözmeye çalışıyor. Öğretmenler olarak bizler de eğitimler düzenleniyor.

(K13): “Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği komisyonu var. Bu komisyon okulda belirli aralıklarla tarama yapıyor.

Destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara teması altında; bütçe ve kaynak, teknik konularda destek, öğrenci sayısı, çözümlenme hızı, eğitim ve farkındalık isimli beş adet kod bulunduğu görülmektedir. Destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara ilişkin görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K13): “...ekonomik olarak iş sağlığı için ödenek olmadığından bazen tüm taleplerimiz gerçekleştirilemeyebiliyor. Okullar bütçeleri oranında tedbir alabiliyor, ekonomik destek konusunda destek sağlanabilir.”

(K6): “Teknik konularda.”

(K12): “Bu konuda öğrenci sayıları ile ilgili önlemin alınması gerektiğini düşünüyorum.”

(K18): “Sorunların kısa zamanda çözülmesi konusunda destek verilebilir.”

(K10): “... o yüzden personellere her konuda bir uzman tarafından eğitimler verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”

Okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine ilişkin değerlendirme

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ‘Okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine’ ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine dair tema ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu	Evet düzenleniyor	14
	Hayır düzenlenmiyor	4
Eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği	Etkili	15
	Etki düzeyi düşük	2

Tablo 4 incelendiğinde; iş okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine dair katılımcı görüşlerinin, okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir. Okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine dair teması altında; evet

düzenleniyor ve hayır düzenlenmiyor isimli iki adet kod bulunduğu görülmektedir. Okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): *“Evet düzenleniyor.”*

(K2): *“Ara ara okulumuzda iş sağlığı ile ilgili seminerler düzenleniyor. İSG kurulu düzenli olarak toplanıyor.”*

(K3): *“Evet düzenleniyor.”*

(K5): *“Evet hem okul müdürlüğümüz hem de il müdürlüğümüz tarafından düzenli eğitimler yapılıyor.”*

(K7): *“Düzenli olarak belli zaman dilimlerinde eğitim verilir.”*

(K8): *“Okulumuzda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetleri düzenleniyor”*

(K13): *“Evet, okulumuzda gerekli eğitimler veriliyor. Talimatlar tebliğ ediliyor. Ayrıca 2 yılda bir il müdürlükleri tarafından tüm personeller iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine alınıyor.”*

(K16): *“Okulumuzda iş güvenliği eğitimleri ve bilgilendirme faaliyetleri düzenleniyor.”*

(K6): *“Okulda değil ilçede düzenleniyor.”*

(K10): *“Okulda düzenlenmiyor. İlçe MEB bünyesinde açılan kurslara katılım sağlanıyor.”*

Eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği teması altında; etkili ve etki düzeyi düşük isimli iki adet kod bulunduğu görülmektedir. Eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): *“Farkındalığı arttırdığı için yararlıdır.”*

(K5): *“Etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K6): *“Etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K7): *“Etkili ve kalıcı olduğunu düşünüyorum.”*

(K9): *“Bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkili olacağını düşünüyorum.”*

(K11): *“...etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K13): *“Eğitimleri etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K18): *“Verilen eğitimlerin etkili olduğunu düşünüyorum.”*

(K12): *“İş güvenliği konusunda yapılan eğitimlerin etkisini az buluyorum.”*

Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları çözme veya iyileştirmeye ilişkin değerlendirme

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan ‘Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları çözme veya iyileştirmeye’ ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5. Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları çözme veya iyileştirmeye dair tema ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar	Öğrenci davranışları	5
	Okulun fiziksel güvenliği	3
	Temizlik ve hijyen sorunları	2
	Binanın fiziksel olarak yetersizliği	2
	Sorun yok	2
	İş yeri hekiminin olmaması	1
	Risk değerlendirme yapılmaması	1
Sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi	İSG konusunda farkındalığın artırılması	3
	İdari ve teknik çözümler	2
	Fiziksel mekânın büyütülmesi	2
	Denetim ve takip	2
	Temizlik personeli alımı	1
	Uyarı levhaları	1
	İş yeri hekimi ataması	1
	Güvenlik personel bulundurulması	1
	İş birliği ve iletişim	1

Tablo 5 incelendiğinde; okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları çözme veya iyileştirmeye katılımcı görüşlerinin, okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi olmak üzere iki tema altında toplandığı görülmektedir. Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar teması altında; öğrenci davranışları, okulun fiziksel güvenliği, temizlik ve hijyen sorunları, binanın fiziksel olarak yetersizliği, sorun yok, iş yeri hekiminin olmaması ve risk değerlendirme yapılmaması isimli yedi adet kod bulunduğu görülmektedir. Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K1): “Karşılaşılan en büyük sorun öğrencilerin çıkış ziliyle düzensiz bir şekilde çıkmaları...”

(K2): “Öğrencilerimiz bazı durumların tehlike arz ettiğini kavramakta zorlanabiliyor.”

(K7): “Öğrencilerin tedbir amaçlı kullanılan malzemelere zarar vermesi kaza riski olan yerin tekrar riskli hale getirmesi.”

(K10): “Karşılaşılan en büyük sorun giriş çıkış düzensizliği ve de sınıflarda korkuluk ve dolapların sabit olmaması.”

(K17): “Binaların bakımsız eski olması her an yeni kazalar ortaya çıkmasına neden olabiliyor. Eskiyen yıpranan malzemelerin yenilenmemesi alınan önlemleri yetersiz bırakabiliyor.”

(K5): “Okulumuzda temizlik en büyük sorunlardan biri. Çünkü temizlik personeli sayısı yetersiz.”

(K13): "Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaştığımız en büyük sorun kalabalık öğrenci mevcutları ve metre kareye düşen öğrenci sayısının fazla olması nedeniyle çarpışmaların, düşmelerin fazla yaşanmasıdır."

(K11): "Karşılaşılan şu an için büyük bir sorun yok."

(K8): "Okulunuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaştığınız sorunlar iş yeri hekiminin olmayışıdır."

(K9): "Okulumuzda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaştığınız sorunlar ; Çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapılmamasıdır."

Sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi teması altında; İSG konusunda farkındalığın artırılması, idari ve teknik çözümler, fiziksel mekanın büyütülmesi, denetim ve takip, temizlik personeli alımı, uyarı levhaları, iş yeri hekimi ataması, güvenlik personel bulundurulması, iş birliği ve iletişim isimli dokuz adet kod bulunduğu görülmektedir. Sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K12): "Bu konuda öğrencilerin eğitiminin yapılması önemli."

(K3): "Okul bahçesi içerisinde bulunan demir çitlerin üstünde bulunan sivri uçların tehlikesiz hale getirilmesi. Çitlerin üstüne koruyucu kaplama yapılabilir."

(K13): "Bu konuda talebi karşılayacak yeni okul binası yapılması gerekmektedir. Ancak herhangi bir çalışma yapılamamaktadır."

(K9): "Bu sorunları bakanlığımız ve ilgili bakanlığın iş birliği yaparak denetimlerin sıkı ve takipli olmasıyla çözeceğini veya iyileştireceğini kanaatindeyim."

(K4): "Bulaşıcı hastalıkların yaygınlaştığı günümüzde temizlik personeli sayısı artırılabilir."

(K7): "Uyarı dikkat çekici levhalar kullanılabilir."

(K8) "Bu sorunları bakanlığımız ve ilgili bakanlığın iş birliği yaparak her okula bir hemşire ya da iş yeri hekimi atayarak çözeceğini veya iyileştireceğini düşünüyorum."

(K4): "Okul bahçesi çok büyük kalabalık bir okul olduğu için nöbetçi öğretmenler dışımda güvenlik personeli de bulundurulabilir."

(K1): "... öğretmen arkadaşlarla ve okul idaresiyle konuşulup çözüm yolunun bulunmasını düşünüyorum"

İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler ve okul yönetiminden veya diğer paydaşlardan beklentilere ilişkin değerlendirme

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olunan yarı yapılandırılmış görüşme formunda bulunan 'iş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler ve okul yönetiminden veya diğer paydaşlardan beklentilere' ilişkin açık uçlu soruya katılımcıların vermiş olduğu cevaplar neticesi oluşturulan tema ve kodlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. İş sağlığı ve güvenliğiyle ilgili bir sorun yaşama veya bir riskle karşılaşma durumunda beklenen destek ve yardıma dair tema ve kodlar

Temalar	Kodlar	f
İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler	Bilgilendirme ve eğitim	4
	Okul ve sınıflarda fiziksel güvenliğin artırılması	3
	Öğrencilerin giriş çıkış düzeni	2
	Finansal destek ve kaynak aktarımı	2
	İSG uzmanı ve denetçinin artırılması	1
	Yangın alarm sistemi	1
	Komisyonların daha aktif olması	1
	Sorunların hızlı çözümü	1
	Güvenlik personel sayısının artması	1
	Hekim alınması	1

Tablo 6 incelendiğinde; İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler ve okul yönetiminden veya diğer paydaşlardan beklentilere ilişkin katılımcı görüşlerinin, iş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler teması altında toplandığı görülmektedir. İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler teması altında; bilgilendirme ve eğitim, öğrencilerin giriş çıkış düzeni, okul ve sınıflarda fiziksel güvenliğin artırılması, finansal destek ve kaynak aktarımı, İSG uzmanı ve denetçinin artırılması, yangın alarm sistemi, komisyonların daha aktif olması, sorunların hızlı çözümü, güvenlik personel sayısının artması ve hekim alınması isimli on adet kod bulunduğu görülmektedir. İş yerindeki potansiyel riskler ve tehlikelerin tespiti konusunda görüş ifade eden katılımcılardan bazılarının görüşlerine aşağıda yer verilmiştir;

(K15): “Sürekli aynı şekilde yapılan bilgilendirmeler sıkıcı hale gelip dikkat çekmiyor. Yetersiz kalıyor, etkili olmuyor. Eğitimler sürekli yenilenebilir.”

(K18): “Öğrenciler için bilgilendirmeler daha sık tekrar edilebilir. Daha dikkat çekici hale getirilebilir.”

(K14): “Okul yönetimine iş güvenliği bütçesi aktarılarak kaymaz bantların yenilenmesi, tehlike arz eden onarımların yapılması ve arka kapı tarafında bulunan iç kapı boşluğunun genişletilerek çıkışlardaki izdihamın önlenmesi yerinde olacaktır.”

(K10): “Öğrenci çıkışlarının düzenli bir şekilde sağlanması, sınıf pencere korkuluklarının yapılması, dolapların sabitlenmesi”

(K5): “Temizlik konusunda daha fazla ödenek sağlamasını bekliyorum.”

(K9): “İSG uzmanları ve denetçilerinin arttırılmasıyla.”

(K6): “Yangın alarm sisteminin yapılması okul idaresinden beklentim.”

(K12): “Okul yönetiminin iş güvenliği konusunda bir komisyon oluşturması ve okul aile birliği, Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliğinde bu komisyonun aktif olarak çalışması gerektiğini düşünüyorum.”

(K3): “Tespit edilen sorunların ivedilikle giderilmesi.”

(K4): “Güvenlik ve temizlik personel sayısı arttırılmalı.”

(K8): “İş yeri hekimi ve yeterince güvenlik ataması yapılması.”

Sonuç ve Tartışma

Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve bu önlemler öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiğine konusunda katılımcı görüşlerinin, okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler ve önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiği temaları altında toplandığı görülmüştür. Okulda iş güvenliği konusunda alınan önlemler zeminlerde bantlanması, korkulukların takılması, merdiven boşluklarına gergi, uyarı levhaları, eşyaların sabitlenmesi, yangın tüpleri bulundurulması ve güvenlik kameraları olarak belirtilmiştir. Önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkililiği konusunda katılımcı görüşleri önlemler etkili, önlemler etkisiz, farkındalık ve eğitim gerekli şeklinde ifade edilmiştir. Çalışmanın sonuçları, Alli (2008), Manzey ve Marold (2009), Anonymous (2003) ve Anonymous (2010) tarafından sunulan önemli çalışmaların perspektifini yansıtmaktadır. Bu çalışmada da vurgulanan temalar, önceki araştırmaların bulgularıyla uyumlu görünmektedir. Çalışmanın bulguları, okuldaki iş güvenliği önlemlerinin çeşitliliğini ve bu önlemlerin öğretmenlerin güvenliğini sağlamaya yönelik etkilerini ele almaktadır. Bu sonuçlar, özellikle Anonymous (2003) tarafından vurgulanan küresel güvenlik kültürünün yerel düzeyde nasıl uygulandığına dair önemli içgörüler sunmaktadır. Okul çevresinde iş güvenliği önlemlerinin etkililiği hakkındaki katılımcı görüşleri, önceki araştırmalarda da belirtildiği gibi karmaşık bir tabloyu yansıtmaktadır. Manzey ve Marold (2009) tarafından ortaya konulan küreselleşmenin iş güvenliği üzerindeki etkisi, bu çalışmanın sonuçlarına da yansımaktadır. Ayrıca, Anonymous (2010) tarafından öne sürülen Plan of Action, öğretmenlerin güvenliği konusundaki farkındalık ve eğitim gerekliliğini vurgulamak açısından önemlidir.

İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara ilişkin katılımcı görüşlerinin, iş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişim ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konular temaları altında toplanmıştır. İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konular sorun bildirim, okul yönetimi ile toplantı ve izleme mekanizmaları olarak ifade edilmiştir. Destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konulara ise bütçe ve kaynak, teknik konularda destek, öğrenci sayısı, çözülme hızı, eğitim ve farkındalık olarak ifade edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, iş güvenliği konusundaki iletişim ve destek ihtiyaçları konuları, Guldenmund'un (2000), Cooper'ın (2000), Wiegmann ve diğerlerinin (2002) ile Flin'in (2007) çalışmalarında ele alınan temalarla uyumlu bir şekilde ortaya çıkmaktadır. İş güvenliği konusunda okul yönetimiyle iletişimin nasıl olduğu ve destek veya bilgiye ihtiyaç duyulan konuların belirlenmesi, önceki araştırmalarda da önemli bir yer tutmuştur. Bu bağlamda, iş güvenliği konusundaki iletişim ve destek ihtiyaçları teması, Guldenmund'un (2000) güvenlik kültürü çalışmasının bir uzantısı gibi görünebilir. Aynı şekilde, Cooper'ın (2000) güvenlik kültürü modeli, iş güvenliğiyle ilgili yönetimle iletişimin nasıl şekillendiğine dair bu çalışmanın sonuçlarıyla benzerdir. Wiegmann ve diğerlerinin (2002) sentez çalışması, iş güvenliği konusunda iletişimde ve destek sağlamada önemli faktörlerin neler olduğuna dair değerli perspektifler sunmaktadır. Ayrıca, Flin'in (2007) sağlık sektöründeki güvenlik kültürü ölçümü, iş güvenliği ile ilgili iletişim kanallarının ve destek mekanizmalarının nasıl işlediğine dair daha geniş bir bakış açısı sunmaktadır. Sonuç olarak, bu çalışmanın sonuçları, iş güvenliği konusundaki iletişim ve destek ihtiyaçları temasının daha önceki araştırmaların bulgularıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

İş okulda iş güvenliği eğitimleri veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine dair katılımcı görüşlerinin, okulda iş güvenliği

eğitimi veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği temaları altında toplanmıştır. Okulda iş güvenliği eğitimi veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğine dair katılımcılar evet düzenleniyor ve hayır düzenlenmiyor olarak değerlendirme yapmışlardır. Eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği ise etkili ve etki düzeyi olarak ifade edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre, okulda iş güvenliği eğitimi veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği teması, Schein'in (2004), Cox ve Flin'in (1998) ile Mearns ve Flin'in (1999) çalışmalarında vurgulanan konularla örtüşmektedir.

Okul ortamında iş güvenliği eğitimi veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu, daha önceki çalışmalarda da iş güvenliği kültürünün bir yansıması olarak ele alınmıştır. Schein'in (2004) örgütsel kültür ve liderlik üzerine çalışması, bu çalışmanın sonuçlarına rehberlik eden bir perspektif sunmaktadır. Aynı şekilde, Cox ve Flin'in (1998) güvenlik kültürü üzerine olan çalışması da iş güvenliği eğitimlerinin nasıl şekillendiği ve düzenlendiği konusunda önemli içgörüler sunmaktadır. Eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği teması da literatürde geniş bir yer bulmuştur. Mearns ve Flin'in (1999) çalışması, örgütsel güvenlik kültürünün ve iş güvenliği eğitimlerinin etkilerini incelemiş ve bu konudaki katılımcı görüşlerine ışık tutmuştur. Ayrıca, eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiğinin ölçülmesi, Cox ve Flin'in (1998) güvenlik kültürüne dair çalışmasında da ele alınmıştır. Sonuç olarak, bu çalışmanın sonuçları, okulda iş güvenliği eğitimi veya bilgilendirme faaliyetlerinin düzenlenme durumu ve bu tür eğitimlerin ve bilgilendirmelerin etkililiği temasının daha önceki araştırmaların bulgularıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunları çözme veya iyileştirmeye katılımcı görüşlerinin, okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi temaları altında toplandığı görülmüştür. Okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar öğrenci davranışları, okulun fiziksel güvenliği, temizlik ve hijyen sorunları, binanın fiziksel olarak yetersizliği, sorun yok, iş yeri hekiminin olmaması ve risk değerlendirme yapılmaması olarak sıralanmıştır. Sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi İSG konusunda farkındalığın artırılması, idari ve teknik çözümler, fiziksel mekanın büyütülmesi, denetim ve takip, temizlik personeli alımı, uyarı levhaları, iş yeri hekimi ataması, güvenlik personel bulundurulması, iş birliği ve iletişim olarak belirtilmiştir. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çözümü veya iyileştirilmesine dair katılımcı görüşleri teması, Cox ve Flin'in (1998), Mearns ve Flin'in (1999), Guldenmund'un (2000) ile Cooper'ın (2000) çalışmalarında vurgulanan perspektiflerle uyumlu görünmektedir. Okul ortamında iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar, önceki araştırmalarda da geniş bir şekilde ele alınmıştır. Cox ve Flin (1998) tarafından işaret edilen güvenlik kültürünün ve liderliğin etkisi, bu çalışmanın sonuçlarına önemli bir bağlam sunmaktadır. Aynı şekilde, Mearns ve Flin (1999) tarafından ele alınan örgütsel güvenlik kültürünün nasıl şekillendiği, okuldaki iş sağlığı ve güvenliği sorunlarını anlamada rehberlik edebilir. Sorunları çözme veya iyileştirme düşüncesi teması da literatürde yer bulmuştur. Guldenmund'un (2000) güvenlik kültürü çalışması, iş sağlığı ve güvenliği sorunlarının çözümünde farkındalığın ve iş birliğinin önemini vurgularken, Cooper'ın (2000) modeli idari ve teknik çözümleri işaret etmektedir. Sonuç olarak, bu çalışmanın sonuçları, okulda iş sağlığı ve güvenliği konusunda karşılaşılan sorunlar ve bu sorunların çözümü veya iyileştirilmesine dair katılımcı görüşleri temasının daha önceki araştırmaların bulgularıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler ve okul yönetiminden veya diğer paydaşlardan beklentilere ilişkin katılımcı görüşlerinin, iş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler teması altında toplandığı görülmüştür. İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler katılımcılar tarafından bilgilendirme ve eğitim, öğrencilerin giriş çıkış düzeni, okul ve sınıflarda fiziksel güvenliğin artırılması, finansal destek ve kaynak aktarımı, İSG uzmanı ve denetçinin artırılması, yangın alarm sistemi, komisyonların daha aktif olması, sorunların hızlı çözümü, güvenlik personel sayısının artması ve hekim alınması olarak sıralanmıştır. Bu çalışmanın sonuçlarına göre, iş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler ve okul yönetiminden veya diğer paydaşlardan beklentilere dair katılımcı görüşleri teması, Alli'nin (2008), Manzey ve Marold'un (2009), Anonymous'un (2003) ile Anonymous'un (2010) çalışmalarında vurgulanan bakış açılarına benzerlik göstermektedir. İş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler, daha önceki araştırmalarda da öne çıkan bir tema olmuştur. Alli (2008) tarafından iş sağlığı ve güvenliği konusunda temel prensiplerin öne sürülmesi, bu çalışmanın sonuçlarına belirgin bir perspektif sunmaktadır. Manzey ve Marold'un (2009) küreselleşmenin iş güvenliği konusundaki etkilerine dair çalışması da katılımcı görüşlerinin genel bir temelini oluşturabilir. Beklentilere ilişkin katılımcı görüşleri, iş güvenliği konusunda önemli değişikliklerin taleplerini yansıtmaktadır. Anonymous'un (2003) güvenlik kültürünün küresel düzeyde nasıl şekillenmesi gerektiği konusundaki çalışması, bu çalışmanın sonuçlarına önemli bir perspektif sunabilir. Aynı şekilde, Anonymous'un (2010) Plan of Action dokümanı da okullardaki iş güvenliği beklentilerinin şekillenmesine rehberlik edebilir. Sonuç olarak, bu çalışmanın sonuçları, iş güvenliği konusunda okulda yapılması istenen veya beklenen değişiklikler temasının daha önceki araştırmaların bulgularıyla uyumlu olduğunu göstermektedir.

Öneriler

- Okul içinde düzenli olarak iş güvenliği eğitimleri düzenlenmelidir. Bu eğitimler öğretmenlerin iş güvenliği konularında bilinçlenmesine yardımcı olacaktır.
- İş güvenliği eğitimlerinin yanı sıra öğrencilere de iş güvenliği ve risk farkındalığıyla ilgili bilgi verilmelidir. Bu, olası tehlikeleri azaltabilir.
- Okul yönetimi ile öğretmenler arasındaki iletişim kanalları güçlendirilmelidir. Sorunları iletmek ve çözüm önerilerini paylaşmak için düzenli toplantılar düzenlenebilir.
- Öğretmenlerin iş güvenliği konularında karşılaştıkları sorunları bildirebilecekleri etkili bir geri bildirim mekanizması oluşturulmalıdır.
- Okul içinde daha fazla güvenlik önlemi alınması gerekebilir. Daha fazla güvenlik kamerası, uyarı levhaları ve yangın tüpleri yerleştirilmesi düşünülebilir.
- Okul binasının fiziksel güvenliği iyileştirilmeli ve tehlikeli bölgeler korkuluklar veya bantlarla daha iyi işaretlenmelidir.
- Sorunların hızla çözüme kavuşturulabilmesi için bir sorun takip sistemi oluşturulabilir. Bu sayede öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar daha etkili bir şekilde çözülebilir.
- İş sağlığı ve güvenliği konusunda denetçi veya uzmanın daha sıkı bir şekilde görevlendirilmesi, risk değerlendirmelerinin düzenli olarak yapılması sağlanmalıdır.

- Okulun iş sağlığı ve güvenliği konularına daha fazla bütçe ayırması gerekebilir. Bu kaynaklar, güvenlik ekipmanlarının ve eğitimlerin sağlanması için kullanılabilir.
- İş sağlığı ve güvenliği konusunda okul yönetimi, öğretmenler ve veliler arasında etkili bir işbirliği sağlanmalıdır. Topluluk desteği ve farkındalık, iş güvenliği standartlarının yükseltilmesine yardımcı olabilir.
- Okulda tam zamanlı bir iş sağlığı ve güvenliği uzmanının yanı sıra iş yeri hekimi de görevlendirilmelidir. Bu uzmanlar, risk değerlendirmeleri ve iş sağlığı konusunda rehberlik sağlayabilirler.
- Okul yönetimi, öğretmenler ve diğer paydaşlar arasında sürekli olarak iş sağlığı ve güvenliği konularında geri bildirim alışverişi yapılmalı ve iyileştirme süreçleri sıkı bir şekilde takip edilmelidir.

Referans

- Aktaş, B. (2020, 07 18). Sürekli iyileştirme, kalite yönetimi ve deming döngüsü. <https://medium.com/@aktasburak/sürekli-iyileştirme>. 09.07.2023 tarihinde alınmıştır.
- Alli, B. O. (2008). Fundamental principles of occupational health and safety Second edition. *Geneva, International Labour Organization, 15*.
- Anonymous, (2003). Safety in numbers: Pointers for global safety culture at work, *International Labour Office, Geneva-Switzerland, 1-2*.
- Anonymous, 2010b, Plan of action: 2010-2016, *international labour office, Geneva-Switzerland, 1-2*.
- Avcı, C. (2014). İş görenlerin iş sağlığı ve güvenliği davranışlarının güvenlik iklimi ve planlı davranış kuramı kapsamında incelenmesi: konaklama işletmelerinin yiyecek-içecek departmanlarında bir uygulama, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aytaç, S., (2011). İş kazalarını önlemede güvenlik kültürünün önemi, *Türkmetal Dergisi*, 147, 32-35.
- Cepni, S. (2010). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Akademi Kitabevi
- Clarke, S., (1999). Perception of organizational safety: Implications for the development of safety culture, *Journal of Organizational Behaviour*, 20 (2), 185-198.
- Cooper, M. D., (2000). Towards a model of safety culture, *Safety Science*, 36 (2), 111-136.
- Cox, S. and Flin, R., (1998). Safety culture: Philosopher's Stone or man of straw?, *An International Journal of Work*, 12 (3), 189-201. 13.
- Flin, R., (2007). Measuring safety culture in healthcare: A case for accurate diagnosis, *Safety Science*, 45 (6), 653-667.
- Guldenmund, F. W., (2000). The nature of safety culture: a review of theory and research, *Safety Science*, 34 (1-3), 215-257.
- İSGK. (2012). İş sağlığı ve güvenliği kanunu. (6331 Sayılı). Resmi Gazete Sayısı: 28339. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>
- Manzey D. and Marold, J., (2009). Occupational accidents and safety - The challenge of globalization, *Safety Science*, 47 (6), 723-726.

- Mearns, K. J. and Flin, R., (1999). Assessing the state of organizational safety: Culture or climate?, *Current Psychology*, 18 (1), 5-17.
- MEB İstatistikleri. (2021). MEB Stareteji Geliştirme Başkanlığı. 25.08.2023 tarihinde alınmıştır. <http://sgb.meb.gov.tr/www/mill-egitim-istatistikleri-orgun-egitim20202021/icerik/424>
- Özkan, T. ve Lajunen, T., (2003). Güvenlik Kültürü ve İklimi, *Pivolka*, 2 (10), 3-4.
- Prepared for Federal Aviation Administration*, New Jersey-United States of America, 5-11.
- Schein, E. H., (2004). Organizational culture and leadership, *Published by Jossey-Bass*, San Francisco-United States of America, 15-26, 246 ve 362.
- Türen, U. Gökmen. Y. Tokmak, İ. ve Bekmezci, M. (2014). Güvenlik iklimi ölçeği'nin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19 (4), 171-190.
- Wiegmann, D. A., Zhang, H., von Thaden, T., Sharma, G. and Mitchell, A., (2002). A Synthesis of Safety Culture and Safety Climate Research, Technical Report ARL-02-3/FAA-02-2,
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. 11. Baskı, Ankara: Seckin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yin, R. K. (2003). *Case study research. Design and methods* (5th Edition). Thousand Oaks, California: Sage Pub.